

היו ימים באולם "עצמאות"

מי בעד? – מצביעים בוועידת חרות, 6 ביוני 1979, שנערכה באולם עצמאות. ראש הממשלה ויו"ר התנועה, ח"כ מנחם בגין, מרוצה מים הידיים המורמות... בימים אלה החלה עבודת השיפוץ בקומה המפורסמת, שתוכשר להרחבת הארכיון של מכון ז'בוטינסקי ולאולם כנסים חדש (ראו עמ' 2)
(צילום: שמוליק רחמני)

"למען הדמוקרטיה בעולם וחירות היהודים"

הכרך "היהודים והמלחמה" – במסגרת סדרת הכתבים האידיאולוגיים של ז'בוטינסקי – עומד לצאת לאור בקרוב ובו תירגם חדש של ספרו האחרון: "חזית המלחמה של עם ישראל"

והמלחמה, הנמצא עתה בדפוס ועומד לצאת לאור לקראת יום העצמאות, במסגרת המהדורה המדעית של כתבי ז'בוטינסקי הנערכת במכון ז'בוטינסקי בשיתוף מרכז מורשת בגין.

בכרך זה מרכזים מאמריו של ז'בוטינסקי בשנה הראשונה למלחמת העולם, היא שנת חייו האחרונה, ובמרכזו תרגום חדש לעברית של הספר "חזית המלחמה של עם ישראל", הספר האחרון שפירסם בחייו.

העורך הראשי של המהדורה פרופ' אריה נאור ציין, כי בכינוס היסוד של "פטרונים הצבא היהודי" עמדו להגדיר את "התנאים לחרות

יחד עם הקולונל פטרוסון, מפקדו בגדוד העברי במלחמת העולם הראשונה, תיכנן ז'בוטינסקי להקים אגודה אמריקנית, "פטרונים הצבא היהודי", שנועדה להפעיל לחץ על מימשל הנשיא רוזוולט, על הקונגרס ועל דעת הקהל, כדי להקים ולפתח צבא יהודי, שילחם שכם אחד לימין בעלות הברית נגד גרמניה הנאצית, "למען הדמוקרטיה בעולם ולמען חרותם של היהודים".

אלו היו שתי המטרות, ובסדר זה, שהועיד ז'בוטינסקי לצבא היהודי שלמען הקמתו פעל בשנתו האחרונה. כינוס היסוד של האגודה נועד להיות בחודש ספטמבר 1940 בניו יורק, אלא שלרוע המזל נפטר ז'בוטינסקי חודש לפני כן והרעיון ירד מעל הפרק.

קול קורא שכתב ז'בוטינסקי לקראת הכינוס נכלל בכרך "היהודים

מהפך באולם "עצמאות"

כאן, התנהלו דיוני הוועידות הארציות של תנועת החרות, החל מהיותה מפלגה באופוזיציה, דרך השתתפותה במסגרת גח"ל בממשלות הליכוד הלאומי ועד הפיכתה למפלגת שלטון.

באולם "עצמאות" חגגו את המהפך ההיסטורי של הבחירות הכלליות לכנסת התשיעית (17 במאי 1977), ניצחון הליכוד ומועמדה ח"כ מנחם בגין לראשות הממשלה. כאן, התכנסו לליל שימורים מותח בסיום מערכת הבחירות מורטת עצבים לכנסת העשירית (30 ביוני 1981), שבסיומה זכה שוב הליכוד בניצחון על היריבה ההיסטורית מפלגת "העבודה". כל הלילה ועד לשעות הבוקר המאוחרות פרצה השמחה מאולמי "עצמאות" אל רחובות תל-אביב וסחפה עמה המונים.

כאן, נערכו גם ועידות סיעת "תכלת-לבן" בהסתדרות הכללית,

אולם "עצמאות" בבית ז'בוטינסקי בתל-אביב, נראה כיום שומם וזנוח, ימים ספורים לפני תחילתן של עבודות השיפוץ המקיפות, שיכשירו אותו לשמש בחלקו הגדול כארכיון של מכון ז'בוטינסקי ובחלק האחר – אולם כנסים חדיש ומשוכלל, עם 144 מושבים. סיפוח שטח האולם למכון ז'בוטינסקי הכפיל את שטח מוסד המורשת הלאומית.

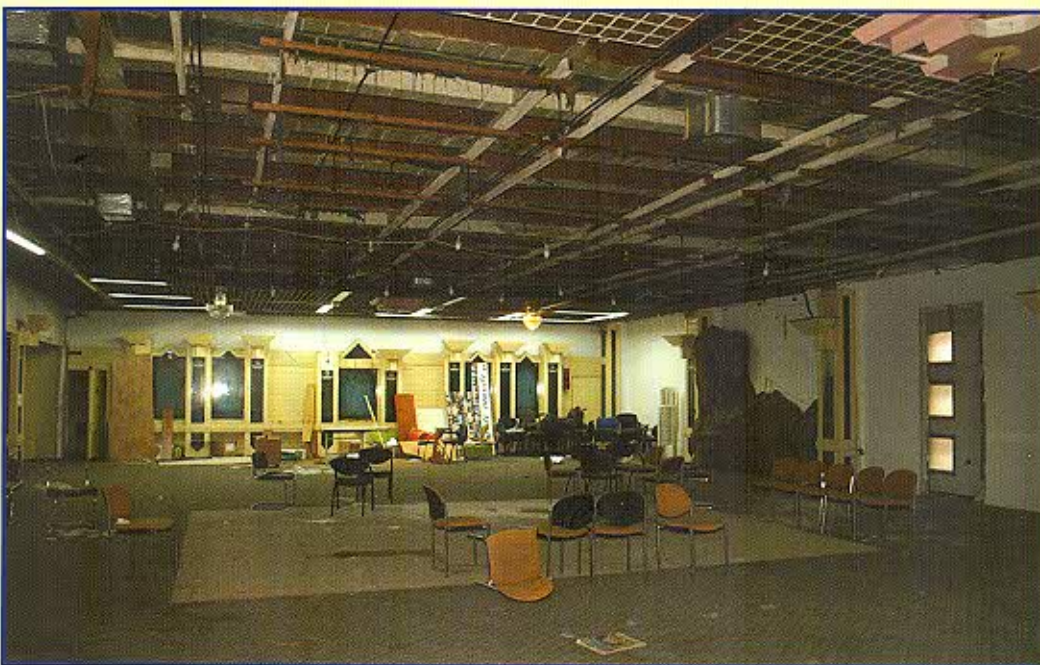
לוותיקי תנועת ז'בוטינסקי, תנועת החרות וגח"ל, זכור כי האולם הגדול נפתח עם הקמת בית ז'בוטינסקי בן 14 הקומות על יסודות "מצודת זאב", בשנת 1965. היה זה אולם אירועים לעריכת טקסי בר-מצווה, חתונות ושמחות שונות. רבים מחברי התנועה הלאומית העדיפו לציין אירועים פרטיים בחייהם במקום זה. אך הוא ליווה גם את תולדות מדינת ישראל בהיבט של תנועת ז'בוטינסקי על כל שלוחותיה.

ערבי עיון וטקסים של מכון ז'בוטינסקי ומסדר ז'בוטינסקי, כינוסים חגיגיים של "המשפחה הלוחמת", יובלות לראש בית"ר זאב ז'בוטינסקי ולאיש התנועה הלאומית, ערב מאה שנה להולדת ד"ר אב"א אחימאיר שבו נשא פרופ' בנציון נתניהו את ההרצאה המרכזית, ערב לציון 70 שנים למשורר ואסיר ציון יחזקאל אבי שב"י מאור פולרביץ, ערב לציון 90 שנים לד"ר יוחנן בדר, ועוד.

האולם בימיו הטובים – פרופ' בנציון נתניהו נושא הרצאה בערב לזכרו של אב"א אחימאיר (1998)

גם טקס חנוכת מוזיאון האצ"ל של משרד הביטחון התקיים באולם הזה, במעמד ראש הממשלה יצחק שמיר ורעייתו. עוד השתתפו: יו"ר הנהלת ברית חיילי האצ"ל איתן לבני, מנהל יחידת המוזיאונים במשרד הביטחון יצחק שחק, השר לשעבר ומי שהיה מפקד האצ"ל יעקב מרידור, יו"ר הכנסת דב שילנסקי, יו"ר הנהלת מכון ז'בוטינסקי ד"ר אלי תבין, הרב הצבאי הראשי אלוף גד נבון, השר לשעבר תא"ל (מיל') מרדכי צפורי, ותיקי הלוחמים ואורחים רבים.

אולם עצמאות כיום – לפני תחילת עבודות השיפוץ

אולם "עצמאות" היה חלק בלתי נפרד מתהליך הפיכת התנועה הלאומית-הליברלית לגורם שלטוני במדינת ישראל. עם גידולה של התנועה, יחד עם גידול רמת המינוע בתל-אביב רבתי, היו בית ז'בוטינסקי ואולם "עצמאות" בתוכו צרים מלהכיל את האנשים הרבים שבאו לאירועים, והאולם ההיסטורי סגר דלתותיו. האירועים, כולל כינוסי תנועת הליכוד, הועברו אל אתרים ואולמות שמחוץ למרכז העיר. עתה צפויה לקומת "עצמאות" עדנה בגלגול החדש שלו, עם הרחבת מכון ז'בוטינסקי בישראל לתחומן.

שאלתא בכנסת בעניין "יום ז'בוטינסקי"

שר החינוך השיב, כי "משרד החינוך מנחה את בתי הספר לציין את זכרו של זאב ז'בוטינסקי מדי שנה. המשרד מעמיד לרשות בתי הספר חומרים שונים ומגוונים, המתאימים לשכבות הגיל השונות ומביא לידיעתם את פועלם של האירגונים השונים העוסקים בהנצחתו".

עוד נאמר בתשובת שר החינוך, כי "בשנים הבאות ימשיך המשרד במסורת לציין יום ז'בוטינסקי כחלק בלתי נפרד מערכי הזהות היהודית והישראלית, אהבת הארץ וידיעת המורשת".

על אף האמור בהודעת שר החינוך, אף לא בית ספר אחד פנה למכון ז'בוטינסקי ולא למוזיאון ז'בוטינסקי ביום ז'בוטינסקי, בבקשה לבקר או לסייע בהעברת שעת הלימוד על המנהיג הציוני, אישיותו ופועלו.

לקראת "יום ז'בוטינסקי" על פי חוק ז'בוטינסקי, שחל באחרונה ב-24.12.15, הציגה ח"כ נורית קורן (הליכוד), לפי יוזמת מכון ז'בוטינסקי, שאלתא לשר החינוך, ח"כ נפתלי בנט, וזאת לנוכח העובדה שבתי הספר כמעט אינם מודעים ליום המיוחד הזה ואינם מקיימים את החוק.

ח"כ קורן ציינה, כי בחוק ז'בוטינסקי נאמר: "אחת לשנה, ביום י"ב בטבת יוקדש זמן בבתי הספר ללימוד פועלו וחזונו הציוני של זאב ז'בוטינסקי", ושאלה:

1. מה עשה משרד החינוך בעשור האחרון ליישום החוק?
2. מה יעשה בשנים הבאות?
3. האם משרד החינוך עודד בתי ספר ברחבי הארץ לקיים את יום ז'בוטינסקי ולפקוד את מוזיאון ז'בוטינסקי?

הספרייה שהיתה ו(זמנית) איננה עוד...

במשך עשרות שנים שכנה הספרייה העשירה של המכון בקומת המרתף של בית ז'בוטינסקי. הספרייה תפחה והלכה, עד כי צר היה המקום לקלוט ספרים ועיתונים נוספים.

עם תחילת פרויקט השיפוץ של קומת עצמאות להרחבת המכון, עתידה הספרייה לעבור אליה ולהתמקם בארונות קומפאקטוס חדשים ומיוחדים, שגם ינגישו ביתר נוחות את הספרים, מהם נדירים ויקרים במיוחד, וגם ישמרו עליהם טוב יותר. תשאלו – והיכן הספרים עכשיו? ובכן, הספרייה כולה, על 18 אלף כותריה, כולל ספריית העיתונות הרבזיוניסטית הנדירה, הועברה לאחסון מוחץ לבניין. היא ארוזה וסגורה עד למועד שבו היא תוחזר ותשוכן במקומה החדש.

הושק הספר "דרך רבת פנים" על ז'בוטינסקי והאנטישמיות

השר זאב אלקין: "האנטישמיות לא תעלם"

הגירה המונית היא מנוף לפתרון הטראגדיה היהודית. וכך גם באו הדברים לידי ביטוי בתכנית האוואקואציה (הפינוי) שלו. יחד עם זאת חש, שלא כמו רבים ממנהיגי הציונות, את "חרדת הזמן הדוחק". בעוד ההנהגה הציונית העדיפה איכות על פני כמות, דאג ז'בוטינסקי לגורלם של מיליוני היהודים באירופה.

מחבר הספר ד"ר אמיר גולדשטיין, דיקן הסטודנטים במכללת תל-חי, אמר כי "ז'בוטינסקי היה בעל זיקה עמוקה לצרותיהם של היהודים במזרח אירופה ורגיש להם, בשעה שדווקא האתוס החלוצי שהתפתח בתנועת העבודה הרחיק את הציונות הסוציאליסטית מהרגישות למצוקות אלה".

תודה למוזי ורטהיים

יוסי אחימאיר, שהינחה ערב זה, פתח בשאלה: מה בין "קוקה קולה" לזאב ז'בוטינסקי? ולמי שלא ירד לכוונתו, סיפר על משה (מוזי) ורטהיים, הבעלים של "קוקה קולה" ישראל, ש"נדלק" על אישיותו של ז'בוטינסקי ומורשתו הספרותית וההגותית, והחל לסייע למכון שלנו.

תחילה, היה בתכנון הקמת מרכז ז'בוטינסקי הבין-לאומי ברמת גן, וכן הקמת מטה למאבק באנטישמיות. הבניין לא קם, אבל המחקר שנועד להסביר את הקשר בין ז'בוטינסקי למאבק באנטישמיות קדם אור וגידים ויצא עתה לאור. הוא שיבח את תרומתו של ורטהיים לחקר תופעת האנטישמיות, שהרימה ראש.

הספר החדש "דרך רבת-פנים" ניתן לרכישה במזכירות מכון ז'בוטינסקי ובחנויות הספרים המובחרות.

בערב השקת ספרו של ד"ר אמיר גולדשטיין, "דרך רבת פנים – ציונותו של זאב ז'בוטינסקי לנוכח האנטישמיות" (הוצאת מכון ז'בוטינסקי ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב), שנערך ב-14 בינואר 2016, אמר השר זאב אלקין, שר העלייה והקליטה, ירושלים ומורשת, כי "תורתו של זאב ז'בוטינסקי חיה ובוטטת גם במזכירות הליכוד".

השר בירך את מכון ז'בוטינסקי ומכון בן-גוריון ואמר, כי מה שאיפיי את הציונות של ז'בוטינסקי הוא מעורבות עמוקה בספרות העולמית והרוסית. זהות יהודית וגאוה לאומית לא באות במקום ההתערות בתרבות העולמית, אלא בהשלמה עמה. מתוך הנסיבות והמציאות אימץ ז'בוטינסקי את הזהות הציונית. מסלול דומה אותו עשה מחולל התנועה הציונית ד"ר בנימין זאב הרצל. חזרה לזהות היהודית.

מרכיב זה של זהות לאומית, תרבותית וזהות יהודית לעולם הגדול, קסם לבני הנוער היהודי בברית המועצות ועוררה בהם את הזיקה ליהדות ולארץ-ישראל. יחד עם זאת, האנטישמיות לא תעלם מהעולם, כפי שסברו רבים ממנהיגי הציונות, עם הקמת מדינה יהודית.

האנטישמיות טבעה שהיא פושטת ולובשת צורה חדשה. אולם שלא ככתקופתו של ז'בוטינסקי יש לנו את מדינת ישראל, שהיא מדינת היהודים. יעד לכל אלה שסובלים מנגע האנטישמיות.

דברי ברכה נשא: פרופ' אריה נאור, יו"ר הוועדה האקדמית של מכון ז'בוטינסקי, ופרופ' עופר שיף, יו"ר הנהלת ההוצאה לאור של מכון בן-גוריון לחקר ישראל והציונות. פרופ' שיף אמר, כי בא מבית שפסל דיוקנו של ז'בוטינסקי עמד בסלון הדירה. "הבית הזה – בית ז'בוטינסקי – מרגש אותי. כאן הייתה הבר מצווה שלי. יש לי נגיעה אישית לביוגרפיה, למקום ולז'בוטינסקי האיש והמנהיג הציוני".

"חרדת הזמן הדוחק"

פרופ' אביבה חלמיש, מהאוניברסיטה הפתוחה, נשאה הרצאה על "ז'בוטינסקי נוכח האנטישמיות בשנות השלושים". לדבריה, ספרו של ד"ר גולדשטיין הוא מעמיק, נכתב בדרך "ביקורתית ומגוננת". ז'בוטינסקי – כך אמרה – היה משוחרר מהתחום של יישום הגותו הציונית.

היא הדגישה כי איש לא יכול היה לחזות את עוצמות השואה, לרבות ההשמדה ההמונית וכל מה שקשור אליה. "ז'בוטינסקי אינו שונה מהאחרים וכל מה שמנסים לייחס לו מערציו על כוחו לנבא את השואה איננו נכון. הוא לא האמין שגרמניה תכבוש את אירופה ולא הבין את המשטר הנאצי וכוונותיו".

במאמרו "סערה מסייעת" האמין, כי

ד"ר אמיר גולדשטיין (במרכז), מחבר הספר, יחד עם פרופ' אביבה חלמיש והשר זאב אלקין

